

บทที่ 7

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อสรุป

การขยายตัวของอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วในอดีตที่ผ่านมา เป็นผลมาจากการที่ประเทศไทยเริ่มมีและใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำให้จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มจำนวนมากขึ้นทั่วประเทศ โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร และในการศึกษาโครงสร้างของโรงงานที่มีแรงงาน 7 คน ขึ้นไปในเขตราชบุรีระยะ พบว่าในปี พ.ศ. 2530 มีจำนวนโรงงานทั้งหมด 1,192 โรง เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2515 ถึง 954 โรง ส่วนใหญ่ประกอบด้วยอุตสาหกรรมขนาดย่อมที่มีแรงงานน้อยกว่า 50 คน ในส่วนประเภทอุตสาหกรรมก็มีหลายชนิดนับตั้งแต่อุตสาหกรรมการผลิตอาหารและเครื่องดื่ม การผลิตสิ่งถัก สิ่งทอและเครื่องตกแต่ง วัสดุก่อสร้าง ผลิตภัณฑ์กระดาษและเคมีภัณฑ์ เครื่องจักรอุปกรณ์และผลิตภัณฑ์โลหะ ไปจนถึงไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์ไฟฟ้า จะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมในเขตมีความสลับซับซ้อนและเต็มไปด้วยความหลากหลาย และการที่อุตสาหกรรมขยายตัวได้อย่างรวดเร็วนี้ เพราะรัฐบาลคอยให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ อาทิเช่น การบริการขั้นพื้นฐาน การตลาดและการส่งออก การควบคุมราคาวัตถุดิบ การช่วยเหลือด้านภาษี การควบคุมสินค้าเข้าจากต่างประเทศ การจัดหาพื้นที่ประกอบการ ตลอดจนช่วยเหลือแนะนำทางด้านปัญหาการผลิตและเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นต้น

สำหรับทั้งที่ตั้งและลักษณะการกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมในเขตราชบุรีระยะ มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและมีความเป็นอิสระในการเลือกทำเลที่ตั้ง ประกอบกับเขตราชบุรีระยะ เป็นเขตหนึ่งที่มีความเหมาะสมในการรองรับการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม เพราะมีปัจจัยส่งเสริมหลายประการ เช่น เป็นเขตที่ติดต่อกับแหล่งอุตสาหกรรมกระประแดง ซึ่งจัดว่าเป็นย่านอุตสาหกรรมที่ใหญ่แห่งหนึ่ง ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มเหมาะกับการพัฒนาความเจริญด้านต่าง ๆ และยังอยู่ใกล้ศูนย์กลางการส่งออก สะดวกในการขนส่งทั้งทางบกและทางน้ำไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ รวมถึงต่างประเทศด้วย อีกทั้งยังมีโครงข่ายเส้นทางคมนาคมขนส่งที่มีลักษณะมั่นคงถาวร สามารถติดต่อทั้งภายในและภายนอกเขตได้สะดวกรวดเร็ว โครงการสำคัญ of รัฐบาลที่มีอิทธิพลต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมในเขตราชบุรีระยะ ได้แก่

- โครงการก่อสร้างทางด่วน ซึ่งมีทั้งหมด 3 สาย สายที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในเขตราชบุรีระยะ เป็นอย่างมาก คือ สายดาวคะนอง - ท่าเรือ มีความยาวประมาณ 10.3 กิโลเมตร ถนนสายนี้ช่วยให้การคมนาคมจากเขตราชบุรีระยะ ไปยังบริเวณอื่น ๆ ของกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียงสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังมีถนนสายต่าง ๆ ที่เป็นโครงข่ายถนนทางด้านฝั่งตะวันตกของ กรุงเทพมหานครที่มีอิทธิพลต่อการคมนาคมขนส่งของเขตรัฐบาลรัฐให้ติดต่อกับเขตอื่น ๆ ภายในกรุงเทพมหานคร และภูมิภาคต่าง ๆ ในประเทศได้อย่างสะดวกรวดเร็ว (ครายละเอียดภาคผนวก) รวมไปถึงภายในเขตชุมชนยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ เช่น ระบบถนน ไฟฟ้า น้ำประปา สถานศึกษา สถานพยาบาล อย่างเพียงพอกับความต้องการ จากปัจจัยส่งเสริมดังกล่าวมีผลให้โรงงานอุตสาหกรรมในเขตรัฐบาลรัฐมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น และมีรูปแบบของอุตสาหกรรมเป็นแบบเรียงรายเป็นจำนวนมากตามเส้นทางคมนาคมสายสำคัญ ๆ เช่น ถนนสุขสวัสดิ์ ถนนราษฎร์บูรณะ และถนนประชาอุทิศ เป็นต้น ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของเขตในแขวงบางปะกอกและแขวงราษฎร์บูรณะ เป็นส่วนใหญ่ สำหรับโครงสร้างอุตสาหกรรมหลักประกอบด้วย อุตสาหกรรมประเภทเครื่องจักรอุปกรณ์และผลิตภัณฑ์โลหะผลิตภัณฑ์ กระดาษ และเคมีภัณฑ์ และการผลิตสิ่งถัก สิ่งทอและเครื่องตกแต่ง โรงงานอุตสาหกรรม ยังมีความสัมพันธ์กับจำนวนประชากรและจำนวนแรงงานด้วย

จากการสำรวจตัวอย่างโรงงานอุตสาหกรรมประเภทในเขตรัฐบาลรัฐจำนวน 110 ชุด โดยสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านกายภาพ เศรษฐกิจ-สังคม ตลอดจนบทบาทความช่วยเหลือของรัฐ และพฤติกรรมของเจ้าของสถานประกอบการ เพื่อให้เข้าใจสภาพทั่วไปของโรงงานพบว่า โรงงานส่วนใหญ่ในเขตรัฐบาลรัฐเป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กถึงขนาดโรงงาน และจำนวนแรงงาน ในส่วนของปัจจัยในการเลือกที่ตั้งโรงงานมีอยู่มากมาย แต่ที่มีความสำคัญ 4 อันดับแรก คือ การคมนาคมขนส่งที่สะดวก ทำมาแต่เดิม เหตุผลส่วนตัว สาธารณูปโภค-สาธารณูปการ และใกล้แหล่งวัตถุดิบ และสำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรม ปัจจัยที่มีอิทธิพลสำคัญ 4 ปัจจัยคือ การคมนาคมขนส่งสินค้า-วัตถุดิบสะดวก ใกล้แหล่งวัตถุดิบ สาธารณูปโภค-สาธารณูปการที่เพียงพอ และมีตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้า จะเห็นว่าปัจจัยในการเลือกที่ตั้งโรงงานและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมในเขตรัฐบาลรัฐส่วนใหญ่เหมือนกัน แตกต่างกันเพียงปัจจัยเดียวคือ ปัจจัยเลือกที่ตั้งโรงงานเลือกทำมาแต่เดิม-เหตุผลส่วนตัว แต่ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมได้เลือกแหล่งเงินลงทุนคล่องตัว จึงสรุปได้ว่า ระบบการคมนาคมขนส่งที่สะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ จะมีอิทธิพลต่อการเลือกที่ตั้งโรงงานและการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมในเขตรัฐบาลรัฐ

7.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมในเขตรัฐบาลรัฐตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515-2530 ปรากฏว่าโรงงานอุตสาหกรรมมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เพราะในอดีตที่ผ่านมารัฐมุ่งแต่จะส่งเสริมการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรม โดยไม่ได้กำหนดรูปแบบการกระจายตัวของโรงงาน ผู้ประกอบการจึงตัดสินใจเลือกทำเลที่ตั้งโรงงานโดยมิได้คำนึงถึงข้อห้ามใด ๆ จึงมีผลก่อให้เกิดปัญหาการใช้ที่ดิน และเกิดการร้องเรียนจากประชาชนว่า โรงงานทำให้เกิดสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เช่น น้ำเสีย เสียง แสง และกลิ่น โรงงานเหล่านี้ไม่สามารถจะแก้ไขให้ถูกต้องตาม

กฎหมายอุตสาหกรรมโรงงานได้ เนื่องจากต้องลงทุนสูงในการแก้ไข เช่น โรงซบ โรงทอผ้า ฯลฯ สำหรับสาเหตุที่โรงงานไม่สนใจขยายลดด้านใดของเขตเท่าที่ควร ซึ่งยังมีพื้นที่ว่างอีกมาก เพราะเป็นส่วน เนื่องจากไม่สะดวกในการเข้าถึงและกลัวปัญหาน้ำท่วมเพราะอยู่ใกล้ทะเล ไม่คุ้มที่จะเสี่ยงลงทุน การกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมจึงมีลักษณะกระจุกตัวอยู่ทางตอนบนของพื้นที่ ดังนั้นจึงเป็นเหตุให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในย่านชุมชนดังนี้

1. ปัญหาความแออัด อุตสาหกรรมขนาดเล็กมักจะแทรกตั้งขึ้นมาในย่านที่พักอาศัยหรือกลางย่านชุมชน ทำให้เกิดปัญหาความแออัดของเมืองเพิ่มขึ้น
2. ปัญหาเคออร์รอนราคาสูงแก่ชุมชน การประกอบกิจการอุตสาหกรรมต้องใช้วัตถุดิบ เชื้อเพลิง สารเคมี และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการผลิต อาจมีการระบายของเสียเขม่าควัน ฝุ่นละออง หรือเกิดเสียงดัง ก็จะทำให้ความเคออร์รอนให้กับสาธารณสุขได้ หรือก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ
3. ปัญหาอันตรายจากอัคคีภัย โดยทั่วไปปัญหาอัคคีภัยอาจจะเกิดบริเวณใดก็ได้ แต่สาเหตุสำคัญประการหนึ่งมักจะเกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม เพราะกรรมวิธีการผลิตต้องมีการใช้เชื้อเพลิง และพลังงานในรูปแบบต่าง ๆ มากกว่าปกติ โอกาสที่จะเกิดอัคคีภัยบ่อย ๆ จึงมากตามไปด้วย
4. ปัญหาการจราจรและการแย่งใช้สาธารณูปโภค-สาธารณูปการ เนื่องจากการผลิตย่อมมีการขนส่งวัตถุดิบ ผลิตภัณฑ์ และวัสดุเหลือใช้ ตลอดจนการเดินทางไปกลับของพนักงานหรือผู้มาติดต่อก่อให้เกิดปัญหาการจราจร รวมไปถึงการวางวัตถุดิบ ผลิตภัณฑ์ และอุปกรณ์ต่าง ๆ เกินล้ำเข้ามาในที่สาธารณะ (ทางเท้า) นอกจากนั้นการประกอบกิจการต้องอาศัยน้ำและไฟฟ้าจำนวนมาก จึงทำให้เกิดการแย่งชิงเหล่านี้จากประชาชนที่อาศัยอยู่ข้างเคียง

ดังนั้น เพื่อลดหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น ผู้ศึกษาคิดว่าน่าจะปฏิบัติใน 2 ลักษณะดังนี้

1. โรงงานอุตสาหกรรมที่ประกอบกิจการอยู่แล้ว รัฐควรกำหนดมาตรการที่เข้มงวดหรือออกกฎหมายเกี่ยวกับคุณภาพของโรงงานอุตสาหกรรมให้ได้มาตรฐาน เพื่อลดปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวไปแล้ว และเมื่อหมดอายุต้องต่อทะเบียนโรงงานใหม่ก็ต้องส่งเจ้าหน้าที่ของกรมโรงงานโดยเฉพาะทางด้านอนามัยและสิ่งแวดล้อมมาตรวจสอบโรงงานให้ได้มาตรฐานเสียก่อนจึงอนุญาตให้ต่อทะเบียนโรงงาน และถ้าเป็นไปได้รัฐควรส่งเสริมและให้การสนับสนุนโรงงานขนาดย่อมที่ไม่ได้มาตรฐานให้ออกไปอยู่ในเขตอุตสาหกรรม หรือนิคมอุตสาหกรรมที่รัฐจัดให้ โดยการให้สินเชื่อกับโรงงานเหล่านั้นก่อน เมื่อโรงงานตั้งตัวได้ก็ให้ผ่อนชำระหนี้สินภายในเขตอุตสาหกรรมที่รัฐจัดให้ควรมีบริการขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ หรืออาจจะอยู่ในรูปของศูนย์อุตสาหกรรมก็ได้

2. โรงงานที่กำลังจะตั้งใหม่ ไม่ควรอนุญาตให้ตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร และ เขตปริมณฑล แต่ควรแนะนำให้ไปตั้งในนิคมอุตสาหกรรมหรือนิคมอุตสาหกรรมตามความเหมาะสม และในเบื้องต้นรัฐคงต้องจัดบริการพื้นฐานเกี่ยวกับสาธารณูปโภค-สาธารณูปการในด้านต่าง ๆ ที่จะอำนวยความสะดวกให้กับสถานประกอบการเพื่อเป็นการจูงใจให้ผู้ประกอบการไปตั้งโรงงานในบริเวณที่รัฐวางแผนหรือกำหนด โดยที่ผู้ประกอบการลงทุนแล้ว ไม่ขาดทุนและสามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์ได้ตลอดเวลา ซึ่งจะช่วยลดปัญหาความแออัดและปัญหาสภาพแวดล้อมเป็นพิเศษใน เขตเมืองได้

นอกจากนี้เท่าที่ศึกษาได้สอบถามผู้จัดการหรือเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรม พบว่าที่จริงแล้ว ผู้ประกอบการยินดีที่จะให้ความร่วมมือกับทางรัฐ ในการที่จะช่วยลดปัญหาต่าง ๆ เพราะขณะนี้สถานประกอบการบางแห่งได้ลงทุนด้วยเงินส่วนตัวในการสร้างคุณภาพและมาตรฐานของโรงงานตนเอง เช่น การกำจัดน้ำเสีย การสร้างท่อระบายน้ำ การทำถนน ฯลฯ โดยขอให้รัฐมีแผนในการลดปัญหาอย่างชัดเจน และเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโรงงาน อุตสาหกรรมควรให้เกียรติกับผู้ประกอบการอย่างเหมาะสม ดังนั้น รัฐควรปรับปรุงในจุดต่าง ๆ ตามที่กล่าวเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมในเขตเมืองของประเทศให้เป็นอุตสาหกรรมมีคุณภาพและได้มาตรฐาน ไม่ทำให้เกิดปัญหาด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเป็นพิเศษ

กล่าวโดยสรุปก็คือ ข้อเสนอแนะทั้งหมดมีจุดประสงค์เพื่อ

1. ปรับปรุงและพัฒนาอุตสาหกรรมในเขตรัฐบาลบูรณะให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน
2. ผู้ประกอบการและรัฐต้องร่วมมือกัน โดยการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันในระดับที่เหมาะสม เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่ได้รับผลกระทบจากโรงงานอุตสาหกรรม

จะอย่างไรก็ตามการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาเห็นถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมในเขตรัฐบาลบูรณะว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลเป็นแรงผลักดันให้อุตสาหกรรมเกิดการขยายตัว ข้อเสนอแนะจึงเป็นแนวทางที่จะชี้ให้ชัดเจนไปว่าทั้ง รูปแบบการกระจายตัว และการเพิ่มจำนวนของโรงงานอุตสาหกรรมในเขตรัฐบาลบูรณะเนมาจากปัจจัยต่าง ๆ ตามที่กล่าว โดยเฉพาะปัจจัยทางด้านเส้นทางคมนาคมที่สะดวกของเขตรัฐบาลบูรณะ และ เมื่อมีการขยายตัวของอุตสาหกรรม ปัญหาด้านต่าง ๆ จะตามมาจึงควรรับดำเนินการหรือร่วมมือกันหาทางแก้ไข และป้องกันเสียแต่เนิ่น ๆ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของสังคมและประเทศชาติ และถ้ามีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับการขยายตัวของอุตสาหกรรม โดยการนำผลการศึกษานี้ไปเป็นแนวทาง ก็หวังว่าจะทำให้การศึกษานี้มีความสมบูรณ์และเหมาะสมมากยิ่งขึ้น